ەگس اتىزدارىن سۋارۋ ۇتمدى بولدى، اۋىل شارۋاشلعىندا ٴونمدى ارتتىرۋدىڭ ٴتاسلى تابلدى

(باسى 1 ـ بەتتە)

پوسكام اۋدانى ياركەن وزەنى الابى بوينشا اۋىل شارۋاشلعنداعى ٴىرى اۋدان سانالادى. 4 ـ ايدان بەرى وسى اۋداننىڭ گۇلباق اۋىلى اگرتەرەك قستاعىنىڭ دۇمبە ٴبيدايى كوكتەم كىرگەننەن بەرى 2 ـ رەت سۋارىلىپ بولدى، شارۋا داۋۇت ٴالقام وتباسىنىڭ 20 مۋ جەردەگى ٴبيدايى ايتارلىقتاي كوكتەپ، جاقسى ٴوسىپ كەلەدى.

"بىل جازدىق ٴبيدايدى سۋارۋ جەتكىلىكتى، ۋاقىت ارالىعى دا قىسقا، ٴبيداي ماياسىنىڭ جاعدايى بۇرىنعى جىلدارداعىدان كورنەكتى جاقسى بولدى". داۋۇت قۋانا بىلاي دەدى: كوكتەمدە سۋدان پايدالانۋدىڭ قاۋىرت مەزگىلىندەگى "القىمداعان" قۋاڭشىلىق جوق بولدى، جازدىق ٴبيداي كوپ وتپەي 3 ـ رەت سۋارىلادى، بىيىل ٴتۇسىم ارتىپ، مول ٴونىم الۋدان ٴۇمىتىمىز زور.

بىيىل "القىمداعان" قۋاڭشىلىق جوق، ونىڭ ۇستىنە شارۋالار ٴبيدايدىڭ ٴوسۋ قاجەتىنە قاراي سۋمەن جەتكىلىكتى سۋارا الاتىن بولدى، مۇنىڭ سەبەبى نەدە؟

بۇل نەگىزىنەن قۇرىلعىلار مەن دالمە ـ ٴدال ورنالاستىرۋدىڭ ورتاق رول اتقارۋىنىڭ ناتيجەسى. بىلتىر ياركەن وزەنىندە سۋ ٴبىرشاما مول بولىپ، جوعارعى اعاردىعى ارتاش سۋ يگىلىگى تورابى تولىق سۋ ساقتاپ، بىيىل كوكتەمدە اۋىل شارۋاشىلىعى وندىرىسىنە پايدالانىلاتىن سۋدىڭ مول دايىندىعىن جاسادى. كوكتەمگى اۋىل شارۋاشىلىعى ٴوندىرىسى باستالعانان كەيىن، جەرگىلىكتى اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل ـ قىستاق تاراۋلارى سۋ يگىلىگى تاراۋلارىمەن تىعىز سايكەسىپ، اۋىل شارۋاشىلىعى وندىرىسىندە سۋدان پايدالانۋ قاجەتىنە نەگىزدەلىپ، سۋدان پايدالانۋ جوسپارىن ۇستەمەلەپ جولدادى، سۋ يگىلىگى تاراۋلارى اپتالىق ورنالاستىرۋ، ون كۇندىك جوسپار، ايلىق رەتتەۋ، جىلدىق مەڭگەرۋ پرينسيپى بويىنشا سۋ قويمالارىنا ورنالاستىرۋ بۇيرىعىن ۋاعىندا ٴتۇسىرىپ، ٴتۇرلى ەگىس داقىلدارىن سۋارۋ قاجەتىن مۇمكىندىكتىڭ بارىنشا قاناعاتتاندىردى.

"قىستاقتاعى 4000 مۋ جەردەگى ٴبيدايدىڭ ٴوسۋ جاعدايى وتە جاقسى". اگرتەرەك قىستاعى پارتيا ياچەيكاسىنىڭ شۋجيى نۇرمانگۇل ابلىميت بىلاي دەدى: "قازىر سۋ جوق دەپ ۋايىمدامايتىن بولدىق، قىستاق تۇرعىندارى قىزمەت ٴتۇيىنىن اتىز باسقارۋعا اۋدارىپ، ٴبيدايدىڭ بىرلىك ٴونىمىن قۇلشىنا جوعارىلاتتى".

كوكتەم ماۋسىمىندا سۋدان تاپشىلىق كورگەن كۇندەر تاريحقا اينالۋدا. بىيىل جىل باسىنان بەرى رايونىمىزداعى ٴار دارەجەلى اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل ـ قىستاق تاراۋلارى ەگىس داقىلدارىنىڭ ەگىلۋ جاعدايىن رەتتەۋدى بەلسەنە ۋيداعىداي ىستەپ، سۋ يگىلىگى تاراۋلارىمەن سايكەسىپ داقىلدارعا قاراي، اۋدان، قالالارعا قاراي، سۋارۋ مەزگىلىنە قاراي ٴبولىپ، اۋىل شارۋاشىلىعىن سۋارۋعا پايدالانىلاتىن سۋمەن قامداۋ جوسپارىن عىلمي جاساپ، ەگىس داقىلدارىن سۋارۋعا پايدالانىلاتىن سۋعا، اسىرەسە، استىق داقىلدارىن سۋارۋعا پايدالانىلاتىن سۋعا بولعان قاجەتتى تولىق قاناعاتتاندىرىپ، بۇكىل رايوندا دۇمبە ٴبيدايدىڭ كوكتەۋ بۇرىنعى جىلدارداعى ورتاشا دەڭگەيدەن جاپپاي جاقسى بولدى.

ەگىنجاي قۇرىلىسىندا ٴوندىرىس اناعۇرلىم سۋ ۇنەمدەيتىن، جوعارى ٴونىمدى بولدى

بۇگىنگى كۇندە وڭتۇستىك، سولتۇستىك شينجياڭنىڭ كەڭ ـ بايتاق اۋىل ـ قىستاقتارىن ارالاساڭىز، بارلىق جەردەن رەتتى، جوعارى ولشەمدى ەگىنجايلاردى كورەسىز، بۇل شينجياڭنىڭ اۋىل شارۋاشىلىق نەگىزدىك قۇرىلىعى قۇرىلىسىنىڭ العا باسۋى مەن قارىشتاۋىن ايگىلەيدى.

وسىنداي العا باسۋ بارىسىندا سۋ بايلىعىن جوعارى ونىمدىلىكپەن پايدالانۋ ەڭ كورنەكتى بولدى.

"جوعارى ولشەمدى ەگىنجايدىڭ جەرى تەگىس، شوعىرلى ۇلاسقان، سۋارۋ، سۋ اعىزۋ قۇرىلعىلارى كەمەلدى، اۋىل شارۋاشىلىعى ٴوندىرىسىنىڭ وزىق تەحنيكالارىن جالپىلاستىرۋعا ۇيلەسەدى، بۇل استىق ٴوندىرىس قۋاتىن جوعارىلاتۋدىڭ تەتىگى بولىپ تابىلادى". شونجى اۋدانى شيەيۋان قالاشىعى ليۋشوحىزى قىستاعىنىڭ تۇرعىنى فىڭ رۋگاڭ بىلاي دەدى: وسى 2 جىلدا زەردەلى سۋارۋ، توپىراق قۇرامىن ولشەپ تىڭايتقىش بەرۋ سياقتى تەحنيكالاردىڭ جالپىلاستىرىلۋى، قولدانىلۋى ٴبيداي ٴوندىرىس قۋاتىن بارىنشا جوعارىلاتتى، 2600 مۋ جەردەگى ٴبيدايىمنىڭ مۋ باسىندىق ٴونىمى شامامەن 50 كيلوگرام ارتتى، حيميالىق تىڭايتقىشتىڭ پايدالانىلۋ مولشەرى ۇشتەن ەكىسىندەي ازايدى. مۋ باسىندىق ورتاشا سۋ پايدالانۋ مولشەرىنىڭ دە تەڭ جارتىسى ازايىپ، وزىندىك قۇندى ۇنەمدەپ، ونىمدىلىكتى ارتتىرۋ شىن مانىندە جۇزەگە اسىرىلدى.

سوڭعى جىلدارى بۇكىل رايونىمىز ەگىستىك جەردى قورعاۋدىڭ ەڭ قاتاڭ ٴتۇزىمىن جانە جەردى ۇنەمدەپ پايدالانۋدىڭ ەڭ قاتاڭ ٴتۇزىمىن تياناقتاندىرىپ، قارجىعا قول جەتكىزۋ، كوپ ارنالى ۇسىنىلىمدى كۇشەيتۋ، تۇزىممەن قاناتاماسىزداندىرۋدى نىعايتۋ، نىسان قۇرىلىسىن باسقارۋدى مىقتى يگەرۋ، تەحنيكالىق تىرەكتى كۇشەيتۋ ارقىلى جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي قۇرىلىسىن بەلسەندى ىلگەرىلەتتى. 2022 ـ جىلدىڭ سوڭىنا دەيىن بۇكىل رايونىمىزدا (جەرگىلىكتى ورىن) اشىلعان جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي اۋماعى جيىنى 36 ميلليون مۋدان اسىپ، تۇتاس رايونىمىزداعى ەگىستىك جەر اۋدانىنىڭ 40%تەن استامىن يەلەدى.

بىيىل بۇكىل رايون (بىڭتۋاندى قامتيدى) 4 ميلليون 350 مىڭ مۋ جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي اشۋ مىندەتىن ٴتۇسىردى، جەر ـ جەر جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي اشۋ بارىسىندا استىق ٴوندىرىس قۋاتىن جوعارىلاتۋدى باستى نىسانا ەتىپ، نازاردى ماڭگىلىك نەگىزگى ەگىس اتىزىنا شوعىرلاندىرىپ، الدىمەن استىق ٴوندىرىسىنىڭ فۋنكتسيالىق رايونىندا، ماڭىزدى اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرى ٴوندىرىسىن قورعاۋ رايونىندا جانە اۆتونوميالى رايون تۇراقتاندىرعان "4 ٴبىر ميلليون مۋلىق" تۇقىم جەتىلدىرۋ بازاسىندا جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي اشتى. بۇكىل رايون اۋىل شارۋاشىلىعىنداعى سۋ، توپىراق بايلىعى قايشىلىعى كورنەكتى بولعان قازىرگى جاعدايدى تياناق ەتىپ، جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي قۇرىلىسىنا سۋ ۇنەمدەپ، جوعارى ٴونىمدى سۋ ۇنەمدەۋ ينجەنەرياسى قۇرىلىسىن ۇزدىكسىز اتقارىپ، سۋ بايلىعىنان پايدالانۋ ونىمدىلىگىن اناعۇرلىم جوعارىلاتادى.

مەجەگە قاراعاندا، جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي اشىلعانان كەيىن، اۋىل شارۋاشىلىق وندىرىسىندە مۋ باسىنا ورتا ەسەپپەن 70 تەكشەمەتر اينالاسىندا سۋ ۇنەمدەلىپ، استىق ٴوندىرىس قۋاتىن 20% ـــ 5 جوعارىلاتۋعا، اۋىل شارۋاشىلىعىنىڭ ۇيلەسىمدى كولەمدەگى تيجارات سالىستىرماسىن 50% ـــ 30 ارتتىرۋعا، شارۋالاردىڭ ەگىمشىلىك بويىنداعى مۋ باسىندىق ورتاشا تابىسىن 100 ـــ 200 يۋانعا دەيىن جوعارىلاتۋعا بولادى ەكەن، ەگىنجاي نەگىزدىك قۇرىلعىلارىنىڭ شارت ـ جاعدايى اناعۇرلىم جاقسارۋمەن بىرگە، اۋىل شارۋاشىلىق ٴوندىرىسىنىڭ جالپىلىق ونىمدىلىگى دە جوعارىلايدى.

عىلىم ـ تەحنيكانى جالپىلاستىرىپ، ەگىمشىلىك دەڭگەيىن جوعارىلاتتى

سۋ بايلىعىن دالمە ـ ٴدال، عىلىمي ورنالاستىرۋ، شوعىرلى ۇلاسقان جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي سۋ ۇنەمدەيتىن، جوعارى ٴونىمدى اۋىل شارۋاشىلىعىنا بەرىك نەگىز قالادى. وسى نەگىزدە ٴبىر قىدىرۋ سايكەستى تەحنيكالاردىڭ جالپىلاستىرىلۋى سۋدى ۇنەمدەپ پايدالانۋدى بۇكىل رايوننىڭ استىقپەن جانە ماڭىزدى اۋىل شارۋاشىلىق ونىمدەرىمەن قامداۋ قابىلەتىن جوعارىلاتۋ بارىسىنداعى قالىپتى جاعدايعا اينالدىردى.

وسى 2 جىلدا "قۇرعاق ەگىپ، از ـ ازدان تامشىلاتىپ سۋارۋ" دەپ اتالاتىن ٴوندىرىس تەحنيكاسى وڭتۇستىك، سولتۇستىك شينجياڭداعى نەگىزگى ماقتا القاپتارىندا جەدەل جالپىلاستىرىلدى، بۇل تەحنيكا ارقىلى كوكتەمگى سۋارۋدان وتكىزبەي ـ اق تىكەلەي تۇقىم سىڭىرۋگە، ونان سوڭ جارعاق استىندا تامشىلاتىپ سۋارۋ ٴتاسىلى ارقىلى سۋمەن قامداۋعا بولادى، بۇل قىرۋار سۋ بايلىعىن ۇنەمدەپ قانا قويماي، ماقتانىڭ كوكتەۋ مولشەرىن دە ٴونىمدى جوعارىلاتتى.

4 ـ ايدىڭ ورتا شەنىنەن بەرى بۇگۇر اۋدانى قاراباق اۋىلى قارا ٴدوڭ قىستاعىندا ماقتا ەگۋ مەزگىلى باستالدى، بەيدوۋ جول نۇسقاۋ اۆتوماتتى جۇرگىزۋ جۇيەسى ورناتىلعان ٴدال مولشەرلى تۇقىم سەبۋ ماشيناسى سۇلياۋ جارعاق جانە تامشىلاتىپ سۋارۋ بەلدەۋىن جاتقىزۋ، تۇقىم سەبۋ، توپىراق جابۋ سياقتى جۇمىستاردى دالمە ـ ٴدال ٴبىر جولدا ورىنداپ، وزىق اۋىل شارۋاشىلىق ماشينالارى عىلىمي اۋىل شارۋاشىلىق تەحنيكاسىنا سايكەستى، بۇل جەرگىلىكتى ماقتا ەگىمشىلىگىمەن شۇعىلداناتىن ٴىرى وتباسى شۋي يۋانجياڭعا تەرەڭ اسەر قالدىردى.

"قۇرعاق ەگىپ، از ـ ازدان تامشىلاتىپ سۋارۋ تەحنيكاسىنىڭ جالپىلاستىرىلۋى ماقتا ٴوندىرىسى دەڭگەيىن نەداۋىر جوعارىلاتتى". شۋي يۋانجياڭ بىلاي دەدى: وسى تەحنيكادان پايدالانىپ ماقتا ەككەندە، مۋ باسىنا 20%تەن استام سۋ ۇنەمدەلىپ، وزىندىك قۇن 15% اينالاسىندا تومەندەپ، مۋ باسىندىق ورتاشا كىرىس 500 يۋان اينالاسىندا ارتادى.

جوعارى ولشەمدى ەگىنجايدى سۋيەنىش ەتىپ جالپىلاستىرىلاتىن سۋ مەن تىڭايتقىشتى ٴبىر تۇلعالاندىرۋ تەحنيكاسى دا وسىنداي رول اتقاردى. سوڭعى جىلداردان بەرى بۋرشىن اۋدانى سۋ مەن تىڭايتقىشتى ٴبىر تۇلعالاندىرا زەردەلى سۋارۋ، تىڭايتقىش بەرۋ تەحنيكاسىن جوعارى ولشەمدى ەگىنجاي قۇرىلىسى نىساننىڭ مازمۇنىنا ەنگىزىپ، تەحنيكانى جالپىلاستىرۋ سەرپىنىن ارتتىردى.

"سۋ مەن تىڭايتقىشتى ٴبىر تۇلعالاندىرۋ تەحنيكاسىنىڭ قولدانىلۋى جۇمىسشى ستەتۋدىڭ وزىندىك قۇنىن ازايتىپ قانا قويماي، سۋ، تىڭايتقىش بايلىعىن دا ۇنەمدەدى". بۋرشىن اۋدانىنداعى شەكىلدەۋىكتى قاربىز ەگۋشى جاڭ ۋي بىلاي دەدى: سۋ مەن تىڭايتقىشتى ٴبىر تۇلعالاندىرۋ تەحنيكاسىنان پايدالانىپ، ٴوندىرىس بويىنىندا تىڭايتقىشتىڭ 50%ىن ۇنەمدەپ، جالپىلىق ٴونىم مولشەرىن 40% جوعارىلاتىپ، ٴار مۋ جەردەگى شەكىلدەۋىكتى قاربىزدىڭ وزىندىك قۇنىن تومەندەتىپ، ونىمدىلىگىن 30 ـــ 50 يۋانعا دەيىن جوعارىلاتىپ، كورنەكتى ونىمدىلىككە قول جەتكىزۋگە بولادى.

سوڭعى جىلدارى رايونىمىزدىڭ اۋىل شارۋاشىلىعى، اۋىل ـ قىستاق تاراۋلارى، سونداي ـ اق عىلىمي زەرتتەۋ ورىندارى تەحنيكتەردى تاڭداپ جىبەرىپ، نەگىزگى ساتىنىڭ اۋىل شارۋاشىلىعى تەحنيكاسىن جالپىلاستىرۋعا قىزمەت ەتۋىن ۇزدىكسىز كۇشەيتىپ، ٴار رەتكى شەشۋشى ەگىس جۇمىستارى كەزىندە مامانداردان، تەحنيكا تارەكتىلەرىنەن ماماندار تەكسەرۋ ـ زەرتتەۋ، جەتەكشىلىك ەتۋ گرۋپپاسىن ۇيىمداستىرىپ، نەگىزگى ساتىعا بارىپ تەحنيكالىق جەتەكشىلىك ەتىپ، قىزمەت ەتەپ، سۋ بايلىعىنان جوعارى ٴونىمدى پايدالانۋعا قاتىستى تەحنيكالاردى ٴوندىرىستىڭ ٴبىرىنشى شەبىنە تىكە جەتكىزىپ، ٴوندىرىستىڭ تيىن جاڭالاپ، دارەجەسىن ورسۋگە جەتەكشىلىك ەتتى.

2022 ـ جىلى اۆتونوميالى رايون جەر ـ جەردىڭ 33 ميلليون 240 مىڭ مۋ جەرگە قۇرعاق ەگىپ، از ـ ازدان تامشىلاتىپ سۋارۋ تەحنيكاسىن جالپىلاستىرۋىنا قولداۋ كورسەتىپ، 5 ميلليارد تەكشەمەتر اينالاسىندا سۋ ۇنەمدەدى، بۇكىل رايون ٴبىر تۇتاس باسقارۋدى كۇشەيتۋ، عىلىمي، جۇيەلى ورنالاستىرۋ ارقىلى سۋارۋعا پايدالانىلاتىن جالپى سۋ مولشەرىن 4 ميلليارد 954 ميلليون تەكشەمەتر ارتتىردى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

كومىر، كومىر حيميا ونەركاسىبى سياقتى ٴتۇيىندى ينجەنەريالاردى قامتيدى. قازىر فۋكاڭ سۋ شىعارىپ، ەنەرگيا ساقتايتىن ەلەكتر ستانسياسى، "شينجياڭنىڭ ەلەكترىن سىرتقا جونەلتۋ" 3 ـ ارناسىنىڭ سايكەستى ەلەكتر كوزى نىسانى، گازدى باتىستان شىعىسقا جەتكىزۋ 4 ـ جەلىسى تابيعي گاز قۇبىرى ينجەنەرياسى (تۇرپان ـ جۇڭۋي) سياقتى جالعاستىرىلا سالىناتىن 37 نىسان جەدەل جۇرگىزىلۋدە، قۇمىلدىڭ سولتۇستىگى ـ جۇڭچيڭ ەرەكشە جوعارى كەرنەۋلى تۇراقتى توك ينجەنەرياسى سياقتى جاڭادان سالىناتىن 18 نىساننىڭ قۇرىلىسى باستالدى.

ٴبىرىنشى ماۋسىمدا اۆتونوميالى رايونىڭ ٴتۇيىندى ەنەرگيا نىساندارىنا 30 ميلليارد 400 ميلليون يۋان قارجى قوسىلىپ، بىلتىرعى سول تۇستاعىمەن سالىستىرعاندا 12 ميلليارد 100 ميلليون يۋان مولايىپ، جىلدىق جوسپاردىڭ 21.4%ىن يەلەپ، ٴبىرىنشى ماۋسىمدا بۇكىل رايوننىڭ ٴتۇيىندى نىساندارىندا جاقسى باستاما اشىلۋىنا جەتەكشىلىك ەتتى.

مۇنىڭ ىشىندە مەملەكەت ەلەكتر تورى ەنەرگيا جۇندۇڭ 2 × 660 مىڭ كيلوۆاتتىق ەلەكتر ستانسياسى، قۇمىل سۋ شىعارىپ ەنەرگيا ساقتايتىن ەلەكتر ستانسياسى، فىڭحۋاڭ ـ ٴۇرىمجىنىڭ سولتۇستىگى II قايتىمدى 750 كيلوۆولتتىق ەلەكتر جەتكىزۋ، كەرنەۋ وزگەرتۋ ينجەنەرياسى، تارىم مۇنايى الابى كوكيار گاز ساقتاۋ قويماسى ينجەنەرياسى، تارىم باتىس وڭتۇستىك تابيعي گازدان كەشەندى پايدالانۋ نىسانى، مەملەكەت قارجى قوسۋ توبى دانانحۋ كەن رايونى باتىس اۋماعى دانانحۋ 7 ـ ٴنومىرلى كومىر كەن نىسانى سياقتى جالعاستىرىلا سالىناتىن 14 ٴتۇيىندى ەنەرگيا نىسانىنا قارجى قوسۋدىڭ ورىندالۋ مولشەرى 10%تەن استى؛ فۋكاڭ قالاسى سۋ شىعارىپ ەنەرگيا ساقتايتىن ەلەكتر ستانسياسى نىساننىڭ باسقى سۋ قويماسى، اياققى سۋ قويماسى قۇرىلىسى اياقتادى، جەر استى زاۋود ٴۇيىنىڭ نەگىزگى تۇلعاسى سالىنىپ بولدى، سۋ باستاۋ جۇيەسىنىڭ قۇبىرىن ورناتۋ ينجەنەرياسى اتقارىلۋدا؛ ەرەكشە ترانسفورماتور چارقىلىق 2 × 350 مىڭ كيلوۆاتتىق جىلۋ مەن ەلەكتردى بىرلەسىپ ٴوندىرۋ نىسانى زاۋود ٴۇيىنىڭ نەگىزگى تۇلعاسىنىڭ جانە پار قازانىنىڭ نەگىزدىك قۇرىلىسى جۇرگىزىلۋدە؛ ٴۇرىمجى ـ سانجى 750 كيلوۆولتتىق ەلەكتر جەتكىزۋ، كەرنەۋ وزگەرتۋ ينجەنەرياسى كەرنەۋ وزگەرتۋ پۋنكتىنىڭ ٴۇي قۇرىلىسى ينجەنەرياسى اياقتادى، قازىر جابدىق ورناتىلۋدا.

بۋرشىن سۋ شىعارىپ ەنەرگيا ساقتايتىن ەلەكتر ستانسياسى، باتىس 2 ـ، 3 ـ جەلىسى كەڭسىاي ستراتەگيالىق حاۋىپسىزدىك قۇبىر ينجەنەرياسى، تارباعاتاي ايماعىنىڭ تابيعي گاز ارقىلى حالىققا تيىمدىلىك جەتكىزۋ ينجەنەرياسى، قۇمىلدىڭ جىلىنا 15 ميلليون توننا كومىردەن تازا، جوعارى ٴونىمدى پايدالانۋدان ۇلگى كورسەتۋ نىسانى سياقتى ٴتۇيىندى ەنەرگيا نىساندارىنىڭ الدىڭعى مەرزىمدىك قىزمەتتەرى جەدەل ىلگەرىلەتىلۋدە.

كۇرەسكەرلىك جاس داۋرەن

ٴماردان ابلەت:

قاشقار بايىرعى قالاسىنا قايتىپ، شارۋاشىلىق قۇرۋ ىستىق سەزىلدى

☐ انار بۇلت \ شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى گان شيڭحۋا

قاشقار بايىرعى قالاسىنداعى بايىرعى قالا بۇرىشى كوفەحاناسىنا كىرسەڭىز، ەرىكسىز كىدىرەسىز.

كوفە مەن ٴدارى شايدىڭ حوش ٴيىسى اڭقىعان وسى 3 قاباتتىق شاعىن عيمارات ادان مەن ونىڭ سەرىكتەرى ارماندارىنا قانات بايلاعان جەر، 1 ـ قاباتتاعى قابىرعاعا قاشقاردىڭ قىش جابدىقتارى، شارۋالار سۋرەتى ىلىنگەن، ەسككە قاراما ـ قارسى جەردەگى تۇعىرعا قاشقار ۇستالارى بۇكىلدەي قولمەن جاساعان مىس بۇيىمدار قويىلعان. 2 ـ قاباتقا كوتەرىلگەندە ناقىشتالعان بايىرعى ەسىك ـ تەرەزەلەر مەن تام قابىرعالارىنا ىلىنگەن ۇيعۇر دوپپاسى، كيمەرەرى كوزدىڭ جاۋىن الادى، قوناقتار تەرەزەنىڭ الدىندا وتىرىپ ٴبىر ستاكان "قاشقار كوفەسىنەن" ٴدام تاتا الادى. 3 ـ قابات بايىرعى تۇسكە يە ٴارى الۋان رەڭدەگى اشىق تۇعىر بولىپ، كوپتەگەن جاستاردى وندا ايالداپ سۋرەتكە تۇسۋگە باۋرايدى.

ادانىنىڭ اسىلعى ەسىمى ٴماردان ابلەت، ول شي ـ انداعى ٴبىر داشۋەدەن وقۋ تاۋسقانان كەيىن، بەيجيڭگە بارىپ قىزمەت ىستەيدى.

2009 ـ جىلى قاشقار قالاسى بايىرعى قالا رايونىن شوعىرلى وزگەرتتى، 2015 ـ جىلى جاڭالانعانان كەيىنگى قاشقار بايىرعى قالاسى مەملەكەتتىك 5A دارەجەلى ساياحات كورىنىس ورنى بولىپ باعالاندى. قاشقار تۇمەن وزەنىنىڭ بويىندا دۇنيەگە كەلگەن ادانىڭ جاستىق كوكتەمى جالىنداعان بايىرعى قالا تاڭ قالدىردى، ونىڭ ساناسىندا اۋلىنا قايتىپ، شارۋاشىلىق قۇرۋ ويى تۋدى.

2017 ـ جىلى ادان قاشقار بايىرعى قالاسىنان وسى 3 قاباتتىق قارا كەرپىش ٴۇيدى جالعا العانان كەيىن، كۇنى بويى كونە زات بازارى، بايىرعى بۇيىمدار بازارى سياقتى جەرلەردى ارالاپ، قاشقاردىڭ كونە بۇيىمدارىن تاۋىپ، ٴۇيدى اشەكەيلەۋگە پايدالاندى. مەيلى ٴۇي جيھازدارىن جاسايتىن تاقتاي بولسىن، الدە تەرەزەگە ورناتىلعان ناقىش بولسىن، ادان زەر سالا تاڭدايدى. تالاپتى ەرگە نۇر جاۋار دەگەندەي، ونىڭ قۇلشىنۋىندا قاشقار بايىرعى قالاسىنىڭ ەستەلىگى دە، كەڭ تارالعان ەلەمەنتى دە بار كوفەحانا جاسالىپ شىقتى.

قاشقارلىق جەرگىلىكتى تۇرعىنداردىڭ ٴبارى ٴدارى شاي ٴىشىپ، دەنساۋلىق كۇتىمدەۋدى وتە جاقسى كورەدى. "'قاشقار كوفەسى' ـــ زاعىپىران، ماكا سياقتى 18 ٴتۇرلى حوش ٴيىستى ماتەريالدى قايناتىپ جاساعان ٴدارى شاي مەن قولما ـ قول تارتىلعان كوفە بۇرشاعىنان ارالاستىرىلىپ جاسالعان كوفە، بۇل كوفەگە ۇجىمنىڭ كۇشى توپتالعان، نەشە تاۋلىك بويى كوپ رەت جاساۋ ارقىلى ازىرلەنەدى، كوپتەگەن توراپتاستار اتاعىن ەستىپ كەلىپ، ٴسوزسىز، تاتىپ كورەتىن يىنتەرنەتتە تانىمال كوفە"، ـ دەدى ادان.

ماحمۇت ماقسۇم ـــ بايىرعى قالا بۇرىشى كوفەحاناسىنىڭ باستىعى، سونداي ـ اق يىنتەرنەتتە تانىمال وسى كوفەنى جاساۋشىلاردىڭ ٴبىرى. 2019 ـ جىلى ول دوسىنىڭ تانىستىرۋىمەن ادانىنىڭ كوفەحاناسىنا بارىپ داياشى بولادى.

كوفەحاناعا بارىپ جۇمىسقا تۇرعانان كەيىن، ماحمۇت بارلىعىنا تاڭىرقاي قارايدى، اسىرەسە، جۇمىس ارەدىگىندە كوفەشىنىڭ كوفە دايىنداعانىن كورۋدى ۇناتادى. "ٴبىر ستاكان كوفە دايىنداپ سىناپ كورەسىڭ بە"؟ ادان ماحمۇتقا كوفە دايىنداتىپ سىناپ كورسەتەدى، ٴدال وسى رەتكى سىناقتان كەيىن ماحمۇت گو جيڭتاۋدى ۇستاز تۇتادى.

گو جيڭتاۋ حۋناندىق، بۇرىن چاڭشا قالاسىنداعى ٴبىر كوفەحانادا كوفەشى بولىپ ىستەگەن، 2020 ـ جىلى قاشقار بايىرعى قالاسىنا ساياحاتتاپ كەلگەندە، وسى بايىرعى قالانى، ادانىنىڭ كوفەسىن ۇناتىپ قالادى دا، وسى ارادا قالۋدى تاڭدايدى. گو جيڭتاۋ ادانعا چاڭشاداعى كەزىندە دايىنداعان ٴتۇرلى كوفەلەر مەن سۋسىنداردى دايىنداۋدى ۇيرەتەدى، ادان گو جيڭتاۋعا قاشقاردىڭ ەرەكشە ٴدارى شايىن قايناتۋدى ۇيرەتەدى، 2021 ـ جىلدىڭ اياعىندا گو جيڭتاۋ چاڭشاعا قايتقانعا دەيىن ەكى جاس ٴوزارا ۇيرەنىپ، بىرگە جاڭا ٴونىم جاسايدى، وسى كۇندەر الگە دەيىن ادانىنىڭ كوكەيىنەن كەتپەيدى.

ادان: العاش شارۋاشىلىق قۇرعاندا تاجىريبە از ٴارى جاقسى كوفەشى جوق ەدى، باعىما جاراي، كوپتەگەن جاقسى جانداردىڭ دەمەۋىنە يە بولدىم، ـ دەدى. ونىڭ ايەلى ٴدىلنار اكبار تيانجين شەتەل ٴتىلى داشۋەسىنەن بىتىرگەن، جولداسىنىڭ كاسىبىن قولداۋ ٴۇشىن تۇراقتى قىزمەتىنەن شەگىنىپ، كوفەحانانى ارناۋلى تانىستىرىپ، جالپىلاستىرادى. ال گو جيڭتاۋ وعان كوپتەگەن جاڭا ادامداردى تاربيەلەپ بەرەدى.

بۇگىندە بايىرعى قالا بۇرىشى كوفەحاناسىن كوپ ادام ابدەن بىلەدى ٴارى جاقسى كورەدى.

ايگۇل ماحمۇد بايىرعى قالادا ەسەيگەن. "باستاپىندا ادانىنىڭ كوفەحاناسى اشپاقشى بولعانىن ەستىگەنىمىزدە، ٴبارىمىز بازارى بولمايدى دەپ ويلاعانبىز، قاشقاردىڭ جەرگىلىكتى ٴدارى شايى مەن كوفەنى ارالاستىرعاندا ٴدامىنىڭ وزگەشە بولىپ كوپتەگەن قاريدارلاردى باۋرايتىنىن ويلاماعان ەكەنبىز". ايگۇل بوس ۋاقىتتارىندا وتباسىنداعىلارمەن بىرگە كوفەحاناعا بارىپ وتىرۋدى ۇناتاتىنىن، ٴوزىنىڭ كوفە، اتا ـ اناسىنىڭ ٴدارى شاي ىشەتىندىگىن ايتتى.

سوڭعى جىلدارى ادان قاشقارلىق 8 جاسپەن بىرگە وسى بايىرعى قالا بۇرىشى كوفەحاناسىنىڭ تيجاراتىن جۇرگىزىپ كەلەدى، ساۋدالارى دا كۇننەن ـ كۇنگە كۇسەت بولىپ كەلەدى.

ادان: اۋىلىڭدا شارۋاشىلىق قۇرساڭ، ىستىق سەزىلەدى ەكەن، ـ دەدى شىن جۇرەكتەن.

ٴبىر قالادان كوفەحانا اشىپ، سول قالانىڭ حيكاياسىن شەرتۋ ـــ ادانىنىڭ بولاشاق جوسپارى. ول قاشقار بايىرعى قالا بۇرىشى كوفەحاناسىن شينجياڭداعى ٴتىپتى دە كوپ قالادا تامىر تارتتىرۋدى ارماندايدى.